

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра фінансів і кредиту

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Філософія грошей»

Вибіркова

**Освітньо-професійна
програма:**

Фінанси, банківська справа та страхування

Спеціальність:

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Галузь знань:

07 «Управління і адміністрування»

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський)

Факультет:

економічний

Мова навчання:

українська

Розробник:

**Нікіфоров Петро Опанасович, зав. кафедри
фінансів і кредиту, д.е.н., професор**

Профайл викладача:

<http://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/kafedra-finansiv-i-kredytu/kolektyv-kafedry-finansiv-i-kredytv/nikiforov-petro-opanasovych>

Контактний тел.:

+380502902919

E-mail:

p.nikiforov@chnu.edu.ua

Консультації:

он-лайн консультації - згідно з графіком

очні консультації – за попередньою домовленістю

1. Анотація навчальної дисципліни. Навчальна дисципліна «Філософія грошей» належить до вибірових навчальних дисциплін циклу професійної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Призначення навчальної дисципліни полягає у поглибленні знань з теорії грошей, кредиту, банківської справи як феноменів соціокультурної реальності. Враховуючи важливість всебічного, системного аналізу природи грошей і фінансів необхідно представити студенту і філософські підходи в розумінні грошей у контексті моралі, цінностей, свободи, влади, сенсу життя тощо.

2. Мета навчальної дисципліни: поглибити теоретичні та практичні знання по дослідженню та розв'язуванню проблем філософських засад мислення у сфері грошового обігу та банківництва, доводити філософський, екзистенціальний підходи до усвідомлення «таємниці» грошей не тільки як найважливішого інструменту економіки, але й розуміння природи грошей у модусі моралі, цінностей, свободи, влади, сенсу життя.

3. Перереквізити. Навчальна дисципліна «Філософія грошей» відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми слухається здобувачами освіти у третьому семестрі другого курсу навчання після прослуховування таких дисциплін як: «Економічна теорія» «Гроші і кредит» паралельно із дисципліною «Банківська система».

4. Результати навчання. Вивчення дисципліни «Філософія грошей» сприяє поглибленню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні та фахові компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- навички використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;
- здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макрота мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища;
- розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;
- здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку;
- здатність здійснювати ефективні комунікації;
- здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку;
- здатність оцінювати роль і значення грошей як феномена соціокультурної реальності, розглядати їх змістовну природу в контексті моралі, цінностей, свободи, сенсу життя тощо.

Програмні результати навчання:

- знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;
- знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем;
- визначати особливості функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури;
- знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем,

фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування;

- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових джерел;
- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів;
- демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні;
- розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави;
- знати свої права і обов'язки як члена суспільства, розуміти цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекційні	практичні	семінарські	лабораторні	Самостійна робота	Індивідуальні завдання	
Денна ф.н.	II	III	3	90	2	30	-	15	-	45	-	залік
Заочна ф.н.	II	III	3	90	2	6	-	2	-	82	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Гроші як феномен життя. Пізнавальний сенс грошей												
Тема 1. Гроші в історії розвитку економіки та суспільства: філософський еккурс. Мета: розглянути історико-філософський дискурс розвитку грошей і грошового обігу через аналіз інтелектуальних та політико-соціальних засад трансформацій різних форм грошей та становлення і розвитку банківництва.	11	4	2	–	–	5	11	1	-	-	-	10

Тема 2. Субстанція грошей як їх всезагальність. Мета: розглянути гроші в контексті логічного та алогічного, абстрактного та конкретного, специфіку грошей в реалізації людської природи, їхню ідеальну суть та всезагальність .	12	4	2	–	–	6	12	-	1	-	-	11
Тема 3. Пізнавальні сенси грошей у власності і багатстві. Мета: розглянути ірраціональний сенс грошових проявів, соціальні виміри власності і грошей, їх поєднання у філософських вимірах господарства, багатства і гроші як атрибути «розумного життя».	11	4	1	–	–	6	11	1	–	–	–	10
Тема 4. Гроші у світі культури та цінностей. Мета: розглянути гроші в контекстах культури та цивілізації, в культурних взаємодіях духовного та матеріального, проблеми ціннісної сутності грошей, їх значення в системі ціннісних орієнтацій особистості.	11	4	2	–	–	5	12	1	–	–	–	11
Разом за змістовим модулем 1	45	16	7	–	–	22	46	3	1	–	–	42
Змістовий модуль 2. Гроші як феномен моралі, влади та атрибут цивілізації												
Тема 5. Моральний світ людини і гроші. Мета: розглянути морально-етичні сенси економічних	12	4	2	–	–	6	11	1				10

відносин, добро, зло, правду, справедливість, довіру в контексті грошей, моральність імморалізму грошей.												
Тема 6. Гроші і свобода у світосприйнятті людини. Мета: розглянути сенс грошей в ситуаціях свободи, гроші у взаємозв'язку свободи та необхідності, можливості грошей у свободі вибору, відповідальність і свободу у грошових вимірах, гроші як екзистенціальний сенс свободи.	12	4	2	–	–	6	11	1	–	–	–	10
Тема 7. Грошова сутність влади. Мета: розглянути поєднання влади і власності, показати роль та завдання грошей в системі влади, взаємозв'язок влади, грошей та життя, гроші в екзистенціях життя і смерті.	10	3	2	–	–	5	11	–	1	–	–	10
Тема 8. Гроші та сенс життя. Мета: розглянути філософські ракурси сенсу життя, роль грошей в них, філософсько-антропологічний дискурс про сутність людини, її прояви в умовах фінансової цивілізації, її самоствердження в системі стратегій «цифрового грошового ладу».	11	3	2	–	–	6	11	1	–	–	–	10
Разом за змістовим	45	14	8	–	–	23	44	3	1	–	–	40

модулем 2												
Усього годин	90	30	15			45	90	6	2			82

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

Самостійна робота здобувача з дисципліни «Філософія грошей» спрямована на узагальнення, засвоєння та закріплення знань по кожній темі. Вона включає такі види робіт: опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна ф.н.	заочна ф.н.
1.	Тема: Гроші в історії розвитку економіки та суспільства: філософський екскурс. Завдання: 1. Гроші в історії ринку та суспільства. 2. Стародавні Греція та Рим: монетарна революція. 3. Релігія та гроші в епоху Середньовіччя. 4. Феномен паперових грошей та інфляції. 5. Цифровізація та перспективи грошей.	5	10
2.	Тема: Субстанція грошей як їх всезагальність. Завдання: 1. Феномен життя в обміні та гроші. 2. Абстрактне та конкретне у розумінні субстанції грошей. 3. Специфіка грошей в реалізації сутнісних сил людини. 4. Ідеальна сутність грошей і їх всезагальність.	6	11
3.	Тема: Пізнавальні сенси грошей у власності і багатстві. Завдання: 1. Соціальні виміри власності та грошей. 2. Трансформації власності та грошей в самореалізації людини. 3. Гроші як субстанція та «душа» багатства. 4. Етика багатства в ринковій економіці та демократичному суспільстві.	6	10
4.	Тема: Гроші у світі культури та цінностей. Завдання: 1. Культурно-духовна енергія людини і гроші. 2. Гроші в контекстах культури та цивілізації. 3. Ціннісна сутність грошей. 4. Цінність грошей в людських ідеалах, в системі ціннісних орієнтацій особистостей.	5	11
5.	Тема: Моральний світ людини і гроші. Завдання: 1. Морально-етичні сенси людських взаємодій в економіці. 2. Людина і гроші: що для кого? 3. Добро і зло в контексті грошей. 4. Моральність «імморалізму» грошей, або гроші в етиці «без моралізму».	6	10
6.	Тема: Гроші і свобода у світосприйнятті людини. Завдання: 1. Сенс грошей і феномен свободи. 2. Свобода вибору: можливості грошей. 3. Гроші у взаємозв'язку свободи та необхідності. 4. Відповідальність і свобода у вимірах грошей.	6	10

7.	Тема: Грошова сутність влади. Завдання: 1. Час і гроші в житті людини, в екзистенції життя і смерті. 2. Влада та власність. 3. Гроші в системі влади. 4. Влада, гроші чи життя?	5	10
8.	Тема: Гроші та сенс життя. Завдання: 1. Філософсько-антропологічне розуміння сутності людини. 2. Гроші у підходах до сенсу життя. 3. Світосприйняття людини в межах стратегій «грошового ладу» суспільства. 4. Гроші в контексті особистісних ціннісних орієнтацій.	6	10
Усього годин		45	82

6. Методи навчання, форми та методи оцінювання

Методи навчання:

- вербальні методи (лекція, диспут, пояснення, розповідь);
- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

Методи оцінювання:

- усне опитування;
- письмові контрольні роботи;
- реферати, есе;
- глосарій;
- презентація результатів виконаних завдань;
- підсумковий контроль – залік.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Дедлайни та перескладання. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (мінус 1 бал за кожен день порушення дедлайну). Перескладання модулів відбувається з дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний, участь у конференції, студентській олімпіаді тощо).

Академічна доброчесність. Здобувачі повинні самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання. В разі використання чужих ідей, розробок, тверджень, обов'язковим є посилання на джерела інформації. Списування під час контрольних заходів має наслідком отримання незадовільної оцінки за відповідний вид роботи.

Відвідування занять. Відвідування занять – обов'язкова умова виконання навчального плану дисципліни. За відсутності здобувача на практичному занятті він втрачає можливість отримати бали як результат його оцінювання по конкретній темі. Форми навчання визначені затвердженим графіком освітнього процесу Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Критерії оцінювання:

при усних відповідях: повнота розкриття питання; логіка викладання матеріалу; використання різноманітних (у тому числі іноземною мовою) джерел інформації; аналітичні міркування, уміння робити порівняння, висновки; уміння аналізувати теоретичні проблеми з урахуванням світової та вітчизняної практики;

при виконанні письмових завдань: повнота розкриття питання, аргументованість і логіка викладення матеріалу, використання різноманітних джерел, законодавчих актів, прикладів і фактичного матеріалу тощо; правильність проведення розрахунків; цілісність, системність, логічність, уміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальна кількість балів, яку здобувач може отримати в процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

З навчальної дисципліни «Філософія грошей» проводиться семестровий залік. Здобувач отримує завдання, що містить два теоретичних питання з дисципліни та терміни глосарію.

У 40 балів, що можливо отримати на заліку, входить: два теоретичних питання (по 15 балів за кожне), 5 термінів глосарію – по 2 бали (сумарно 10 балів).

По 15 балів ставиться за повне розкриття теоретичних питань. У випадку неповної відповіді зберігається відсоткове відношення розкриття відповіді та бального оцінювання.

10 балів здобувач отримає за повні та правильні відповіді по визначенню термінів глосарію.

Після підготовки здобувачами конспекту відповіді та визначення термінів відбувається його усна відповідь викладачеві. У процесі цього здобувачу можуть бути задані додаткові питання.

Також залік може бути проведений у письмовій формі.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залік)	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8		
7	8	7	8	7	8	7	8		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів

7. Рекомендована література – основна

1. Андрос Е.І. Криза людської самоідентифікації і проблеми смислоутворення. *Філософська антропологія: екзистенціальні проблеми*. К.: Педагогіч. Думка, 2000. 253 с.
2. Базилевич В.Д., Ільїн В.В. Метафізика економіки. К.: Знання, 2007. 718 с.
3. Базилевич В.Д. Ильин В.В. Философия экономики. К.: Знання, 2011. 928 с.
4. Георг Зиммель. Філософія грошей [пер. з нім.: В. Зінченко, В. Терлецький, І. Андрущенко; голов. ред. М. Бойченко]. К., 2019. 667 с.

5. Ільїн В. В. Фінансова цивілізація. К.: Книга, 2007. 528 с.
6. Кримський С.Б. Запити філософських смислів. К.: ПАРАПАН, 2003. 240 с
7. Скринник З.Е. Гроші у вимірах комунікативних практик: соціокультурний аспект. Львів: ЛБІ НБУ, 2006. 336 с.
8. Стельмах В.С., Смовженко Т.С., Скринник З. Е. Гроші – людина – соціум: параметри взаємин. Львів: ЛБІ НБУ, 2006. 187 с.
9. Скоморович І.Г., Реверчук С.К., Малик Я.Й. та ін. Історія грошей і банківництва: Підручник. / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С. К. Реверчука. К.: Атіка, 2004. 340 с.
10. Тоффер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство й сила / пер. з англ. Н. Бордукова. Х.: Акта, 2003. 688 с.

8. Інформаційні ресурси:

Офіційні сайти органів державного управління України та міжнародних фінансових організацій

1. Верховна Рада України – <http://www.rada.gov.ua>
2. Державна служба фінансового моніторингу України - <http://www.sdfm.gov.ua>
3. Державна податкова служба України - <https://tax.gov.ua/>
4. Державна служба статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Кабінет Міністрів України – <https://www.kmu.gov.ua/>
6. Міністерство економіки України – <http://www.me.gov.ua>
7. Міністерство фінансів України – <http://www.minfin.gov.ua>
8. Національний банк України – [http:// www.nbu.gov.ua](http://www.nbu.gov.ua)
9. Організація економічної співпраці та розвитку (OECD) <http://www.oecd.org/>
10. Міжнародний валютний фонд – <http://www.imf.org/>

Офіційні сайти науково-дослідних інститутів і центрів, пошукових систем:

11. База українського законодавства в Інтернет – <http://www.lawukraine.com>
12. Інститут глобальних стратегій – <http://www.igls.com.ua>
13. Український центр економічних і політичних досліджень ім. О. Разумкова – <http://www.uceps.org>

Офіційні сайти наукових і електронних бібліотек:

14. Електронна бібліотека – <http://www.lib.com.ua>
15. Наукова бібліотека Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича – <http://library.chnu.edu.ua/index.php?page=ua>
16. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>